

SGRAFFİTO TEKNİĞİNİN EĞİTİMDE KULLANIMINA İLİŞKİN SAĞLAYACAĞI YARARLAR ÜZERİNE KURSIYER GÖRÜŞLERİ

TRAINEE OPINIONS ABOUT THE BENEFITS OF USING SGRAFFITO TECHNIQUE IN EDUCATION

Nurgül Bozkurt*, Nida Bayındır, Aynur Çukurcalıoğlu*****

Özet

Sgraffito, sözcük anlamı itibariyle “kazınmış” anlamına gelen bir astar kazıma tekniğidir. İğne ve sivri uçlu metal kalemlerle çok ince puntolamalarla seramik üzerine çizilen desenin kazınmasıyla oluşur. Yüzey üzerindeki mikron kalınlıktaki boyuta açık ve koyu kısımların tonlaması puntolama ile belirginleştirilerek, fırınlanması ile elde edilir. 1992 yılından itibaren Kütahya ile özdeşleşen bu sanatın eğitimde kullanımı gönüllülük esasına göre öğrencilere ulaştığı ancak bir kültür mirası ve eğitim ürünleri açısından farkındalığın oluşmadığı görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, sgraffito sanatının eğitime sağlayacağı yararları ortaya koymaktır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Sgraffito kursuna katılanlara bu tekniğin eğitime sağlayacağı olası yararlar sorulmuş ve sonuçlar incelenmiştir. Araştırmanın kapsam geçerliği araştırmacılar tarafından yapılmış ve kodlamaların elde edildiği kursiyer görüşlerinden birebir alıntılanarak sağlanmıştır. Yapılan içerik analizinden kategorisel analiz esas alınmıştır. Araştırmaya 10 kursiyer katılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, bu sanatın, çocuklarda sabır, titizlik, özen, nezaket vb. duygu ve becerileri geliştireceği, hatanın düzeltilme imkânının olmadığı bu sanatın eğitimde kullanımının büyük yarar sağlayacağı öngörülmektedir. Bu sanatın okullarda seçmeli ders olarak okutulması, üniversitelerde özellikle Kütahya’ya özel bir sanat olarak ele alınması, yaygın eğitim kursları ile ilgilenenlere tanıtılması ve bu sanatla uğraşanlar için ek gelir kapısının oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sgraffito, Kazıma, Kütahya, Öğretim, Yaygın Eğitim

Abstract

Sgraffito is a skill technique meaning engraving. It involves engraving a pattern drawn on ceramics with ultrathin centrings using a needle or sharp pointed metal pencil. The shades in the light and dark parts on the surface in micron thickness are made clear by centring and then the final

* Doç. Dr.; Dumlupınar Üniversitesi Öğretim Üyesi, nurgulbozkurttr@gmail.com

** Doç. Dr.; Dumlupınar Üniversitesi Öğretim Üyesi, nidabayindir@gmail.com

*** Dumlupınar Üniversitesi Doktora Öğrencisi, aynurcukurcalioglu@gmail.com

product is kilned. Having been identified with the city of Kütahya since 1992, the use of this art in education is on voluntary basis; however, it is seen that no satisfactory awareness has been achieved in terms of cultural heritage or educational output. The aim of this study was to put forth the benefits of sgraffito for education. Semi-structured interview method was used in the research. Sgraffito trainees were asked the potential benefits of this technique for education and the replies are analysed. The content validity of the research was conducted by the researchers and the validity was achieved by taking exact quotation from the trainees' opinions out of which the coding was obtained. The content analysis was based on categorical data analysis. 10 trainees currently following the course participated in the research.

According to the results of the research, it is concluded that this art, where there is no recycling or a chance to correct a fault, develops such skills and attributes as patience, attention, diligence, courtesy, etc. in children and so will be of great benefit if used in education. Therefore, it is suggested that this art should be taught at schools as an elective course, researched at universities especially as an art unique to the city of Kütahya, promoted to those interested in this art through informal education courses and that alternative ways of additional income should be provided for those occupied with this art.

KeyWords: Sgraffito, engraving, Kütahya, underglaze, teaching, education

GİRİŞ

Seramik yüzey süslemelerinden biri olan sgraffito¹; İtalyanca bir kelimedir. "Kazımak anlamına gelen "graffiare" kelimesinden türemiştir. İtalyanca'da "sgraffia ve sgraffituna" şeklinde adlandırılmıştır. Günümüze ise sgraffito ismi ile bir yöntem adı olarak geçmektedir. Sgraffito bir astar kazıma tekniğidir (Sarıç, 2004: 2, 3; Sevim, 2007: 85; Sevim, 2003: 116).

Bu sanatın, "Sgraffito" adıyla anılmaya başlaması ve bunun seramik literatürüne geçişi 15. yüzyılda dönemin İtalyan sanatçılarından Picolpaso'nun "Li tre libaidell'Arte del Vasaio" (Çömlekçilik Sanatının Üç Kitabı) isimli el yazmasında toprak ürünlerin tarifini yaparken kullandığı "questapitturechiamasısgrafiatto" (bu tür boyamalara sgraffito denir) cümlesiyle başlamıştır (Sarıç, 2004: 23, 24).

Seramik süsleme yöntem ve tekniklerinden biri olan Sgraffitonun tarihini arkeolojik çalışmalar sonucu elde edilen bilgiler ışığında çok erken çağlara kadar götürmek mümkündür. Öyle ki, sgraffito, seramiğin gelişimine paralel dünyanın çeşitli ülkelerinde farklı zamanlarda kullanılmış ve gelişmiştir. Milattan önceki dönemlerden başlayarak günümüze kadar, Eski Yunan, Roma, Uzakdoğu'da özellikle Çin ve Kore'de, Avrupa, Afrika, Amerika, Avusturalya ve İslam Medeniyetlerinde de sgraffito süslemelerinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (İrdelp, 2012: 38, 39; Sevim, 2007: 85).

¹Bu çalışmada ele alınan sır üstü kazıma sanatı olan Sgraffito, Kütahya'da "sigrafitto" şeklinde telaffuz edilmekte ve kullanılmaktadır.

Yunanlılar neolitik dönemden bu tarafa seramiğin yüzeyini, farklı yöntemler kullanarak süslemiştir. Kazıma şeklindeki bu süslemeler, sgraffitonun temelini oluşturacak niteliktedir. Romalılar, sgraffito sanatını önceleri taklit etmelerine rağmen zamanla kendilerine has üslup ve yöntemler de geliştirmişlerdir. Seramiklerin üzerini çok ince taneli kırmızı astarla kaplayarak yüzeylerini sgraffito tekniği kullanarak süslemişler ve sonra oksidasyonlu fırın atmosferinde pişirmişlerdir (İrdelp, 2012: 39, 40). Bizanslılar da seramik sanatı içerisinde sgraffito süslemelere sıklıkla yer vermiştir. Bu süslemeler dönemin kültürel, ekonomik ve sosyal yaşantısına ışık tutacak niteliktedir. En çok yeşil, sarı, turkuaz tonlarında boyalarla astar kazıma şeklinde ve kurşunlu sır kullanılarak yapılan sgraffitolar, XI-XVII. yüzyılın en iyilerindedir. Bunun dışında Avrupa kıtasının sınırları içerisindeki hemen hemen bütün ülkelerde, sgraffito süslemeli seramikler üretilmiştir (Sarnıç, 2004: 17-18). Uzakdoğu'da ise seramik sanatı bir hanedanlık anlayışı içerisinde babadan oğula geçen bir miras ve kültür olmuştur. Bütün dünyada kabul görmüş Çin seramiklerinin süslemelerinde de sgraffito yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, Japonya'da XI. ve XII. yüzyıllarda Çin'in etkisi ile sgraffito süslemeli seramikler üretilmiştir. Yine Kore'de sgraffito süslemeli seramiklerin üretildiği bilinmektedir (İrdelp, 2012: 41-43). Afrika kıtasındaki Nijerya'nın kuzeyinde bulunan Nok ve Taruga bölgelerinde M.Ö. 4.-5. yüzyıllarda seramik mask ve heykeller üretilerek, bunların üzerine sgraffito süslemeler yapılmıştır. Sgraffito süslemeli ürünlere, Amerika Kıtası ve Birleşik Amerika'da da rastlanmıştır. Bu eserler en çok yerli sanatçılarca üretilmiştir. Bu seramik süsleme yöntemi, yerli sanatçılarca benimsenerek Uzakdoğu'da olduğu gibi aile geleneği haline gelmiş ve üretimler bu doğrultuda yapılmıştır. Dünyanın başka bir bölgesi olan Avusturalya'da ise Avrupa kökenli seramik sanatçılarının çok iyi bildiği bir yöntem olan sgraffito süslemeler, Avrupa'dan çok daha sonra kullanılmıştır (Sarnıç, 2004: 28, 32, 33).

Medeniyetlere göre süslemeleri, renkleri, tonları, sırları, biçimleri farklılık gösteren Sgraffito; İslam inanışının hâkim olduğu ülkelerin seramiklerinde de süsleme yöntemi olarak kullanılmıştır. Özellikle İran'ın doğusunda, Afganistan, Semerkant ve Nişabur'da IX. ve XI. yüzyıllarda astar dekorlu çok güzel seramikler yapılmıştır.

Bulunduğu bölgenin kültür mirasına sahip çıkan Anadolu Selçuklu Devleti'nde de sgraffito sanatına yer verilmiştir. Öyle ki, Anadolu'da yapılan kazı ve araştırmalarda astar boyama ve sgraffito tekniğinin uygulandığı seramik parçalar bulunmuştur (Sarnıç, 2004: 8; İrdelp, 2012: 44, 48, 49). 1980-1995 yılları arasında İznik Roma Tiyatrosu'nda yapılan kazılarda bulunan seramiklerin ortaya çıkarılması neticesinde Osmanlı Devleti'nde de sgraffito süslemelerin yapıldığı bilinmektedir. Osmanlı Devleti, sınırlarının genişliğinden dolayı neredeyse tüm İslam ülkelerinin seramik sanatının sentezini oluşturmuştur. Buna ilaveten, kendine has üslubuyla da sgraffito tekniği ile yapılan süslemelerde ve bu sanatın tarihsel gelişim sürecinde önemli bir yere sahip olmuştur (İrdelp, 2012: 50, 52).

İlkçağlardan günümüze değişik bölgelerde ve değişik zamanlarda, medeniyetlere göre süslemeleri, renkleri, tonları, sırları, biçimleri farklılık gösteren, gravür, portre, manzara, mozaik gibi örneklerden oluşan sgraffito sanatı, Cumhuriyet tarihinde 1992 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Seramik Bölümü Öğretim Görevlisi Leyla Kut

tarafından ilk kez iğne uçları kullanılarak çok ince detayları veren dokusal yorumlarıyla sır üstü resim çalışmalarında uygulanmaya başlanmıştır (B. Erpolat, görüşme, 21 Mart 2014)². Yaygın eğitim olarak da Kütahya yerel yönetiminin bünyesinde Eğitimci Betül Erpolat³ tarafından sgraffito (sır üstü kazıma sanatı) kursları verilmektedir.

Sır üstü sgraffito, seramik, granit, karo üzerine kompresör makinası yardımıyla seramik boyasının püskürtülerek kurutulması neticesinde, karbon kağıdı ve tükenmez kalem yardımıyla desenin seramiğe aktarılması sonucunda, 0,5 kalem ucuna iğne takılarak değişik teknik ve yöntemlerle (kazıma, çizgi, nokta v.s.), açık ve koyu geçişli tonlamalar ile itina gösterilerek ince bir işçilikle elde edilip, 600-900 derecelik fırınlarda pişirilir (B. Erpolat, görüşme, 21 Mart 2014).

Bu araştırmanın amacı, Kütahya ile anılan bu tekniğin bir kültür mirası olarak yaşatılması, öğrencilere sağladığı katkılar açısından eğitim boyutunun irdelenmesidir.

YÖNTEM

Sgraffito tekniğinin eğitsel yararlarını belirlemeye dönük bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu tip görüşmelerde görüşme soruları önceden belirlenmiş görüşme durumlarını kapsamaktadır. Nitel araştırma yöntemi doğal ortamında yaşananları anlamlandırmaya dayalı bir araştırmadır. Bu araştırmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim, bilimsel bulgulara dayalı olarak net söylemler üretilemeyen ya da yeterli literatürü bulunmayan olguları inceleyen bir nitel araştırma desendir (Yaman, 2010, s. 552). Araştırma 2014 yılında Kütahya Ressam Ahmet Yakupoğlu Kültür Sanat ve Eğitim Merkezi'nde açılan Sgraffito kursuna katılanları kapsamaktadır. Bu örneklem içinde belli niteliklere sahip kişiler ve örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan nesnel örneklem olarak alınmıştır. Böylelikle kursiyerlerin görüşlerine göre sgraffito sanatının eğitime sağlayacağı olası yararlar incelenmiştir. Araştırmanın kapsam geçerliği araştırmacılar tarafından yapılmış ve kodlamaların elde edildiği kursiyer görüşlerinden birebir alıntı ile geçerliği sağlanmıştır. Yapılan içerik analizinde kategorisel analiz esas alınmıştır. Kategorisel analiz, ifadelerin önceden saptanan kategoriler halinde gruplanması ile olmaktadır. Ham verilerin kodlara ve kategorilere bölünmesi sonucu araştırmacılar tarafından güvenilirliği yapılmıştır. Araştırmaya 10 kursiyer katılmıştır. Veriler kursiyerlere sorulan "*sizce sgraffito tekniğinin kişiye ve eğitime sağladığı yararlar nelerdir?*" sorusu ile katılımcılara bir görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme tamamlandıktan sonra katılımcıların vermiş oldukları yanıtların dökümü alınıp, çözümlenmiştir. Görüşmeler, kursiyerlerin geldikleri günlerde, istekleri dâhilinde yapılmıştır. Verilen yanıtlar yazılı

² Sayın Betül Erpolat'a yardımlarından dolayı teşekkür ederiz.

³ 1977 yılında Kütahya'da doğan, ilkökul ve ortaokul öğreniminden sonra bir yıl hazırlık okuyarak Kütahya Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü'nün ilk mezunlarından olan Betül Erpolat, 1997 yılında Dumlupınar Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Seramik Bölümünden mezun olmuştur. Bu arada farklı işlerle meşgul olmasına rağmen sgraffito çalışmalarına ara vermemiştir. Sgraffito sanatçısı Betül Erpolat, 2010 yılından itibaren ise yerel yönetim bünyesinde eğitimlik görevini sürdürmektedir.

olarak kaydedilmiştir. “Ö” öğrenciyi, “K” ve “E” cinsiyeti, “rakam” ise yaşı ifade etmektedir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan kursiyerler sgraffito tekniğinin öğrencilere sağlayacağı katkıları belirtmişlerdir. Kursiyerler, sabır, küçük kas gelişimi, dikkat, temizlik, özen, emek, zaman yönetimi, kompozisyon, estetik, geleneği yaşatma, Kütahya tanıtımı, sadelik, ayrıntı, ticari, beğeni, sorumluluk, planlama, konsantrasyon, terapi, hobi ve sanata vurgu yapmışlardır.

Ö1, E, 37: El emeği ile çalışmanın ve kazanmanın ne kadar önemli ve kişi açısından değerli olduğunu gösterir.

Kütahya'nın geçim alanı büyük ölçüde seramik üzerine olduğu için arz ve talebe göre belirlenen ücretler hâliyle geniş bir yelpazede karşımıza çıkmaktadır. Bu ücretlerin genellikle işçilik boyutunun düşük olması kişileri el emeğine verilen değer açısından düşündürmektedir. Sgraffito tekniğinin özellikle el emeği ile kazanç arasındaki anlamlı bağı kurması açısından önemli olduğunu ve emek ile kazanmanın ne kadar değerli olduğunu göstermektedir. Bu yolla öğrenci emek harcayarak ortaya çıkardığı bütün eserlerine saygı duymayı, değer vermeyi öğrenecek ve bu işlerle uğraşanlara hak ettiği değeri verecektir.

Ö2, K, 43: Sosyal etkinlik amaçlı, estetik bakmayı sağlayan bir hobidir.

Sgraffito tekniğinin sosyal ve serbest zamanları değerlendirmede etkili bir teknik oluşu, öğrencileri dolaylı olarak zararlı alışkanlıklardan koruyup, sosyalleşmelerini ve sanatta birleşmelerini sağlayacaktır.

Ö3, K, 33: Öğrenmek istediğim tek sanattı.

Dikkat, temizlik ve özenle işlenen estetik sanatın öğrenciler tarafından algılanması ve uygulanması, hayata bakışlarının kalitesini arttıracak, sorunları uzamsal bir şekilde çözmelerini sağlayacaktır.

Ö4, E, 21: Hayatta atılacak adımların düşünülerek dikkatli atılmasını sağlar.

Bu sanat ile öğrenciler, dikkatin, konsantrasyonun ve ince işlemenin ne denli geri dönüşümsüz olduğunu, en küçük bir hatanın bile bir eseri yok edebileceğini görebilmektedir.

Ö5, K, 22: Sabrı öğreten, sıkıntıları unutturan, ruhu tazeleyen, negatif enerjiyi pozitif dönüştüren bir sanattır.

Günümüz toplumlarında pek çok şeyi çok çabuk tüketen anlayış yerini sabırla, zamanla ve pozitif düşünce ile nasıl bir yaşam süreceğine olan felsefi anlayışı keşfedecektir.

Ö6, E, 21: El hassasiyeti verir ve ince ayrıntıları düşünme yeteneğini geliştirir.

Küçük kasların hareketine dayalı bu teknikle yapılan işlerin el-göz koordinasyonunu sağlaması kadar hayat bakışı olarak da dikkati, ilgiyi ve ayrıntıları görme gibi bir katkısının olduğu varsayılmaktadır.

Ö7, K, 42: İstikrarlı, düzenli ve planlı çalışmanın başarıya ne kadar katkısının olduğunu; bir sanat eserine sadece görsel bir güzellik olarak bakmamayı aynı zamanda içindeki büyük emeği, değeri ve derinliği görmeyi sağlar.

Desenin çıkarılması, çizilmesi, kazınması vb. aşamaları ile kendi yaptığına sahip çıkmayı ve korumayı öğreten eşsiz ve güvenilir bir sanat dalıdır.

Ö8, K, 30: Terapi sağlayan bir sanattır.

Saatlerce yapılan kazıma çalışmaları ile düşüncelerin yoğunlaştığı ve hissi olarak kişiyi rahatlatan bir uğraş olarak öğrencilere konsantre olma ve yalın düşünme becerilerini kazandırır. Sakinleştirir, psikolojik rahatlamayı sağlar ve haz verir.

Ö9, K, 38: Yaptıkça bağlanılan, bağlandıkça daha farklı eserler çıkarmak istenilen, gençlere ve çocuklara hobi olarak tavsiye edilebilecek bir sanattır.

El emeği algısının gelişmesiyle gençlerin hem bir hobi hem de ticari bir gelir kapısı olarak görebilecekleri ciddi bir sektör sanatıdır.

Ö10, K, 31: Geleneği yaşatarak yapılan eserler miras olarak bırakılabilir.

Kütahya'ya mal olmuş bu sanatla birlikte şehir tanıtımına ve markalaşmaya neden olması açısından önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kütahya'ya has sır üstü kazıma sanatı olarak bilinen sgraffitonun, öğrencilere sağlayacağı katkıları ortaya koymak için yapılan araştırma sonuçlarına göre; bu işi yapan kursiyerlerin büyük çoğunluğunun sgraffitoyu sabır, dikkat, estetik, konsantrasyon, kültür mirası, terapi ve sosyalleşme aracı olarak nitelediği görülmüştür.

Bu tekniğin Kütahya olarak sahiplenilmesi, halk eğitim kursları, üniversitelerde verilen konferanslar, seminerler ve okullarda müfredata konulacak seçmeli dersler ile öğrencilere tanıtılması ve yukarıdaki katkıların sınanması önerilir. Bununla birlikte yurt içi ve yurt dışında sergiler açılarak Kütahya'yla özdeşleşen sgraffito sanatı tanıtılmalı, aynı zamanda yapılacak projelerle Kütahya'ya özgü bu miras korunmalıdır. Böylece Anadolu topraklarında unutulmaya yüz tutan bu sanat gün yüzüne çıkarılarak gelecek nesillere aktarılmış olacaktır. Bunu yaparken bu iş ile uğraşanlar da istihdam edilmelidir. Aynı zamanda Sgraffito sanatı, Kültür Bakanlığı, Üniversiteler vasıtasıyla projeler ve sergiler ile desteklenmeli aynı zamanda UNESCO tarafından da koruma altına alınmalı ve böylece Kütahya'ya özgü bu kültür mirasının unutulmasının önüne geçilmelidir.

Günümüzde öğrenciler gelecek kaygısıyla yoğun bir ders çalışma temposu içine girmektedir. Böyle bir durumda bazı öğrenciler bunalmakta, zaman zaman kendisini

çıkamazda hissetmekte ve olumsuz tavırlar sergileyebilmektedir. Öğrencilerin yoğun tempo neticesi bunalıp boşluğa düşmesini önlemek için sabrı öğreten, başarıya adım adım ulaşma hazzını veren, negatif enerjiyi pozitive dönüştüren sgraffito sanatı ile ilgilenmeleri önerilmekte ve bu sanat ile ilgilenen ve bu sanatı icra eden bir öğrencinin hayata bakış açısının değişeceği, sorunlarını uzamsal bir şekilde çözümleyeceği düşünölmektedir. Bunun için de Sgraffito sanatı gençlere ve çocuklara tavsiye edilmeli ve öğretilmelidir.

KAYNAKLAR

ERPOLAT, Betöl, (21 Mart 2014), Görüşme.

İRDELP, İbrahim Vefa, (2012),“Günümüz Çini Sanatında Sgraffito Teknikleri ve Uygulamaları”, **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi**, Uşak.

SARNIÇ, Kamuran Özlem, (2004),“Seramik’te Sgrafit Kazımalar”,**Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Bölümü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi**, Eskişehir.

SEVİM, Sıdıka Sibel, (2003), **Seramik Dekorları**, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Faköltesi Yayınları, Eskişehir.

SEVİM, Sıdıka Sibel, (2007), **Seramik Dekorlar ve Uygulama Teknikleri**, Yorum yayınları, 1. Basım, İstanbul.

YAMAN, E. (2010). Psikoşiddete (mobbinge) maruz kalan öğretim elemanlarının örgüt kültürü ve iklimi algıları. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, 10(1), 547-578.

EKLER

Ek 1:
Sgraffito
Tekniğinde
Kullanılan
Malzemeler

Betül Erpolat'ın
arşivinden
alınmıştır.

Ek 2: Sol
yukarıdan
aşağıya karo,
karbon kâğıdı
kaplanmış
karo, desenin
ürün üzerine
aktarılması,
desenin ürün
üzerine
işlenmiş hali,
sgraffito
resminin
yapım
aşamaları,
pişirilmiş ve
çerçevelemiş
hali

Aynur
Çukurcalıoğlu'nun
arşivinden
alınmıştır.

Ek 3:
Sgraffito
Eserlere
Çerçeve
Seçimi

Aynur
Çukurcalıoğlu'nun
arşivinden
alınmıştır.

Sır Üstü Sgraffito Çalışmaları

Betül Erpolat'ın
arşivinden
alınmıştır.

Ek 4: Eğitimci
Betül
Erpolat'ın
Eserlerinden
Örnekler

Sır Üstü Sgraffito "Kadın Temalı" Eserler

Betül Erpolat'ın
arşivinden
alınmıştır.

Sır Üstü Sgraffito “Renkli Çalışmalar”

Betül Erpolat'ın
arşivinden
alınmıştır.

Sır Üstü Sgraffito “Çeşitli Dekorasyonlar”

Ek 5:
Kursiyerlerin
Eserlerinden
Örnekler

Nurgül Bozkurt'un arşivinden alınmıştır.

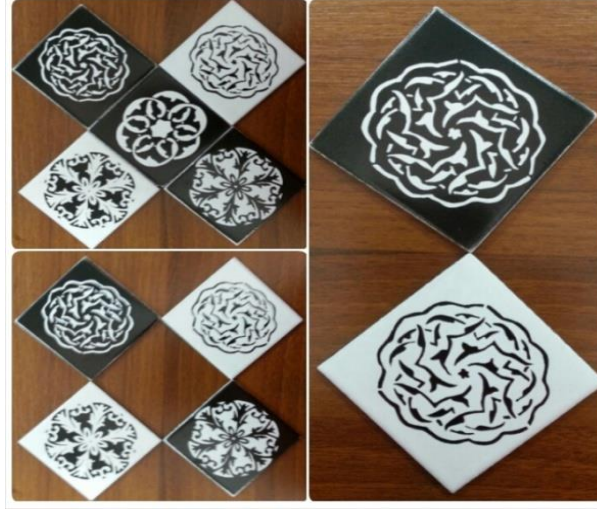

Aynur Çukurcalıoğlu'nun arşivinden alınmıştır.

Aynur Çukurcalıoğlu'nun arşivinden alınmıştır.

Ek 6: Yeni
Başlayan
Kursiyerlerin
Çalışabileceği
Örnek Eserler

Nurgül
Bozkurt'un
arşivinden
alınmıştır.

Nida Bayındır'ın
arşivinden
alınmıştır.